

Rankica Benc*

**Dostignuća notarijata u Hrvatskoj
(rasterećenje sudova u ostavinskim, registarskim i
ovršnim postupcima)**

Sadržaj

1. Uvod
2. Javni bilježnik kao povjerenik suda u ostavinskom postupku
3. Javni bilježnik kao dio sustava sudskog registra
4. Javnobilježničko određivanje i provedba ovrhe
5. Zaključak

1. Uvod

Slobodni latinski notarijat obnovljen je u Republici Hrvatskoj Zakonom o javnom bilježništvu (ZJB), nakon stanke duge 50 godina.¹ Prvi javni bilježnici započeli su s radom koncem 1994. godine. Tijekom 1995. godine je bilo popunjeno većina od predviđenih 250 javnobilježničkih mjesta, te je javnobilježnička služba brojala dvjestotinjak, uglavnom samo, javnih bilježnika. U početku je njihov rad bio u najvećoj mjeri usmjeren na ovjere potpisa i prijepisa (preslika) temeljem samog ZJB te sastavljanje isprava i prijava za upis u sudski registar propisanih Zakonom o trgovačkim društvima (ZTD) i Zakonom o sudskom registru (ZSR), kako za društva kapitala, tako i za društva osoba.² Kroz protekla dva desetljeća je uočljivo postupno proširenje nadležnosti javnih bilježnika „prenošenjem na njih niza poslova asekuracijske, izvanparnične i adjudikativno-egzekucijske naravi, koji su inače bili (i neki od njih još uvijek jesu u konkurentnoj) nadležnosti sudova.“³

Uz to se do 2008. godine povećavao broj javnobilježničkih predmeta svih vrsta. Postoje slučajevi u kojima nije propisana obvezatna forma javnobilježničke isprave, a stranke su se sve više

* Autorica je javni bilježnik iz Varaždina.

¹ Zakon o javnom bilježništvu, *Nar. nov.* 78/93, 29/94, 162/98, 16/07 i 75/09.

² Zakon o trgovačkim društvima, *Nar. nov.* 111/93, 34/99, 52/00 – Odluka USRH, 118/03, 107/07, 146/08, 137/ Zakon o sudskom registru, *Nar. nov.* 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10 i 90/11) 09, 125/11 – Kazneni zakon, 152/11(pročišćeni tekst), 111/12 i 68/13.

³ M. Dika, *Građansko ovršno pravo*, Zagreb 2007, ss. 106-108.

obraćale bilježnicima, prepoznajući prednosti javne isprave na području obiteljskog, obveznog i stvarnog prava.⁴

Proširenje nadležnosti i povećanje broja predmeta dovelo je do povećanja broja javnobilježničkih mjesta i uključivanja u rad većeg kruga pravnika (prisjednika, savjetnika i vježbenika). *Numerus clausus* je znatno povećan 2008. godine, kada je otvoreno 66 novih mjesta u svim dijelovima Republike Hrvatske. Do povećanja je, međutim, došlo neposredno prije recesije, koja je izazvala pad broja predmeta klasične javnobilježničke kompetencije osim ostavina, a porastao je broj ovrha temeljem vjerodostojne isprave, kao što će biti kasnije prikazano.

Pregled:

Godina	Opći poslovni upisnik	Upisnik za ovjere i potvrde	Protestni upisnik	Depozitna knjiga	Imenik raspoložbi za slučaj smrti
2008.	77.096	3.828.606	409	1.622	553
2009.	81.191	3.122.485	567	1.266	653
2010.	97.758	3.311.031	538	1.133	516
2011.	68.812	3.065.220	439	1.214	300
2012.	70.287	2.787.301	575	1.777	356 ⁵

Sredinom 2013. godine Upisnici hrvatske javnobilježničke komore (HJK) pokazuju sljedeći broj upisanih službenih osoba:

- javnih bilježnika: 312
- zajedničkih javnobilježničkih ureda : 4
- prisjednika: 246
- savjetnika: 85
- vježbenika: 133.⁶

⁴ Danom početka primjene Obiteljskog zakona (*Nar. nov.* 162/98) prestao je važiti Zakon o braku i porodičnim odnosima (*Nar. nov.* 11/78, 45/89, i 59/90, kao i čl. 53 st. 1 točka 1 ZJB koji je propisivao obvezatnu formu javnobilježničkog akta za ugovore o uređenju imovinskih odnosa među bračnim drugovima te među osobama koje žive u izvanbračnoj zajednici. Iako je propisano da se bračni ugovor sklapa u pisanom obliku, a potpisi bračnih drugova moraju biti ovjereni, broj zahtjeva za sastav javnobilježničkih akata u takvim predmetima (kod autorice) je jednak odnosno čak i veći nego u početnim godinama rada. Naime, često, uz ostale ugovorne uglavke, stranke žele iskoristiti i mogućnost ugovaranja klauzule ovršnosti za plaćanje ili predaju u posjed pojedinih predmeta bračne stečevine u ugovorenom roku. U porastu je i broj ugovora o zakupu poslovnog prostora i najmu stana u kojima se ugovara ovršnost što podrazumijeva solemnizaciju privatne isprave ili javnobilježnički akt.

⁵ Izvor podataka: HJK.

⁶ Izvor podataka: Stručna služba HJK.

Imajući u vidu veličinu Republike Hrvatske s populacijom od oko 5 milijuna stanovnika, i njezin gospodarski i pravni sustav, koji su, ubrzo nakon tranzicije, krenuli u prilagodbe i približavanje EU, a zatim i u preuzimanje pravne stečevine EU, možemo ustvrditi da je javno bilježništvo s „mrežom“ od 312 ureda na cijelom državnom teritoriju i s osobnim potencijalom 776 magistara prava (diplomiranih pravnika po ranijem nazivlju) specijaliziranih za područje građanskog prava, značajan čimbenik pravnog sustava i nezaobilazni dio pravosuđa *sui generis*.

U nastavku ću prikazati dostignuća notarijata u Hrvatskoj na planu rasterećenja sudova u ostavinskim, registarskim i ovršnim postupcima i ukazaću na mogućnosti njegovog daljnjeg unapređenja. Izložiti ću dostupne statističke podatke, a pojedine pozitivne zakonske norme biti će izložene kao primjer dobre prakse ili primjer onoga što se može poboljšati.

2. Javni bilježnik kao povjerenik suda u ostavinskom postupku

Iako je ZJB od samog donošenja 1993. godine u načelu propisao provođenje ostavinske rasprave od strane javnih bilježnika, sve do 2003. godine nije donesen zakon kojim bi se to ostvarilo.⁷ Tek je tada, novim Zakonom o nasljeđivanju (ZN), uređeno povjeravanje ostavinskih postupaka javnim bilježnicima kao povjerenicima sudova.⁸

Ostavinski postupak je izvanparnični postupak koji se vodi uz odgovarajuću primjenu Zakona o parničnom postupku (ZPP)⁹. Budući da je u Republici Hrvatskoj u tijeku izrada prijedloga Zakona o izvanparničnom postupku, za očekivati je da će u njemu biti detaljnije propisan i postupak provođenja ostavinske rasprave, kao i sastavljanja, te pohrane oporuke. Ostavinski postupak se u prvom stupnju provodi pred općinskim sudom odnosno pred *javnim bilježnikom kao povjerenikom suda*. Kada javni bilježnik provodi radnje u ostavinskom postupku ovlašten je, kao i sudac i sudski savjetnik općinskog suda, poduzimati sve radnje u postupku i donositi sve odluke, osim odluka za koje je u ZN drukčije propisano. Tijekom postupka javni bilježnik pazi da prava stranaka budu što prije utvrđena i osigurana. Osobito pazi da se zaštite i ostvare prava osoba koje se zbog malodobnosti, duševne bolesti ili drugih okolnosti nisu sposobne brinuti o svojim pravima i interesima. To zahtijeva stalnu edukaciju u nasljednopravnoj materiji i praćenje relevantne sudske prakse, a od samog početka rada bilo je od neprocjenjive koristi savjetovanje sa sucima koji su do tada vodili ostavinske postupke.

Odluke se u postupku donose u obliku rješenja koje donosi i potpisuje javni bilježnik. Želeći što više rasteretiti sudove zakonodavac nije prihvatio da javni bilježnik provodi postupak i sastavlja nacrt rješenja kojeg donosi sud, kao što je slučaj u Republici Austriji.¹⁰ Naime, u vrijeme donošenja novog ZN se u većim sudovima ostavinski postupak vodio i po nekoliko godina, dok je kod manjih sudova trajao nekoliko mjeseci.

⁷ Čl. 156 ZJB: *Provedba ostavinske rasprave: Ovlasti javnih bilježnika u provedbi ostavinske rasprave uredit će se zakonom kojim će se urediti ostavinski postupak.*

⁸ Zakon o nasljeđivanju, *Nar. nov.* 48/03 i 163/03.

⁹ Zakon o parničnom postupku, *Nar. nov.* 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, *Nar. nov.* 35/91, 53/91, 91/92, 112/99, 88/01 – čl. 50 Zakon o arbitraži, 117/03, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 i 43/13 - Rješenje USRH.

¹⁰ K. Wagner, *Notariatsordnung*, Wien 1995, ss. 619-647 i Savezni zakon od 11. 11. 1970. O radu notara kao povjerenika sudova u izvanparničnom postupku (Gerichtskommissärsgesetz - GKG) StF: BGBl. 343/1970 i izmjene BGBl. 550/1980, BGBl. 10/1991, BGBl. 692/1993, BGBl. 304/1996, BGBl. 680/1996, BGBl. 30/1997, BGBl. I 98/2001, BGBl. I 112/2003, BGBl. I 164/2005, BGBl. I 111/2007, BGBl. I 68/2008, BGBl. I 141/2009.

Sudska zaštita je strankama omogućena time što je protiv rješenja javnog bilježnika dopušten prigovor općinskom sudu čiji je javni bilježnik povjerenik. Protiv rješenja općinskog suda dopuštena je žalba županijskom sudu. U ostavinskom postupku nisu dopušteni izvanredni pravni lijekovi, osim zahtjeva za zaštitu zakonitosti.

Povjereni postupak javni bilježnik je dužan provesti u roku koji mu sud za to odredi, računajući od dana primitka predmeta. Prilikom povjeravanja ostavinskog predmeta javnom bilježniku sudovi postupaju prilično neujednačeno glede poslovnčkih odredbi i glede podataka o nekretninama. Razlikuju se i rokovi koji se daju javnim bilježnicima za postupanje (npr. 30 dana ili 90 dana).¹¹

Sudovi u pravilu javnom bilježniku dostavljaju spis formiran sukladno Sudskom poslovniku¹²; s podacima iz zemljišne knjige koju taj sud vodi (pomažući se prilikom kompletiranja podacima katastarske evidencije odnosno posjedovnim listovima). To olakšava rad na predmetu i skraćuje postupak. Javni bilježnici nisu, naime, ovlašteni pretraživati podatke katastra prema podatku o osobi ostavitelja (što je sudovima tehnički moguće i dozvoljeno). Ne dostavi li sud javnom bilježniku zemljišnoknjižne podatke, bilježnik se sam obraća katastru i tek potom zemljišnoknjižnom odjelu odnosno upućuje nasljednike da pribave podatke; produljujući i poskupljujući time postupak.

Dođe li do spora među nasljednicima, javni bilježnik će vratiti spis nadležnom sudu radi upućivanja na parnicu. Nakon pravomoćnosti rješenja kojim je postupak okončan, odnosno povodom izjavljenog prigovora, javni bilježnik vraća spis nadležnom sudu, a u svom arhivu zadržava prijepis spisa.

Kad na području jednog suda sjedišta ima više javnih bilježnika, predmeti im se dodjeljuju u rad ravnomjerno po abecednom redu prezimena javnog bilježnika. Kako je u gotovo svim općinskim sudovima uveden e-spis, njime su obuhvaćeni i ostavinski predmeti.

Nadzor nad radom javnog bilježnika kao sudskog povjerenika obavlja sud koji mu je povjerio posao.

Nagrada i troškovi javnog bilježnika kao povjerenika sudske vlasti u provođenju ostavinskog postupka određuju se tako da se jedna nagrada u pravilu odnosi na sve radnje javnog bilježnika u pojedinom ostavinskom postupku. Visinu nagrade i naknade troškova za radnje javnog bilježnika propisao je Ministar pravosuđa Pravilnikom.¹³ Na nagradu i troškove obračunava se i porez na dodanu vrijednost po stopi od 25%.

¹¹ Rok za postupanje nije određen propisom, budući da o tome ZN propisuje:

Rokovi za provedbu postupka

Članak 243.

(1) Povjereni postupak provođenja ostavinske rasprave javni je bilježnik dužan provesti u roku koji mu sud za to odredi računajući od dana primitka predmeta.

(2) U slučaju da javni bilježnik iz opravdanih razloga ne uspije u roku iz stavka 1. ovoga članka provesti sve radnje, dostavit će o tome izvješće sudu u kojem će obrazložiti razloge zbog kojih nije dovršio postupak.

¹² Sudski poslovnik, *Nar. nov.* 158/09, 03/11, 34/11, 100/11, 123/11, 138/11, 38/12, 111/12, 39/13, 48/13, 59/13 i 91/13.

¹³ Pravilnik o visini nagrade i naknade troškova javnog bilježnika kao povjerenika suda u ostavinskom postupku, *Nar. nov.* 135/03.

Problem kod određivanja nagrade jest nepostojanje javno dostupnih podataka o vrijednosti nekretnina ili bar jedinstvenih kriterija za utvrđivanje tih vrijednosti. Stoga je moguće da vrijednost ostavinske imovine, o kojoj ovisi nagrada, bude odmjerena nepravilno čime se stranke dovodi u nejednaki položaj. S najavljenim oporezivanjem imovine, naročito nekretnina, vjerojatno će podaci o vrijednosti nekretnina biti dostupni i službeno verificirani. Pravilnik propisuje „razrede“ vrijednosti imovine i to počevši od 0,00 kn do najviše 290.000,00 kn, slijedom čega nagrada iznosi najmanje 30,00 kn, a najviše 2.500,00 kn. Bilo bi pravičnije i socijalno pravednije da se za ostavinsku imovinu manje vrijednosti utvrdi niža nagrada, a za veće vrijednosti nagrada viša od sadašnje maksimalne, kako bi se od strane građana boljeg imovnog stanja *de facto* „subvencionirao“ manji trošak za građane slabog imovnog stanja.

Donošenje ZN je bilo obilježeno time što je noveliran već iste godine kada je donesen i to stoga što *nije doveo do rasterećenja sudova u željenom opsegu*. Naime, povjeravanje ostavinskih postupaka javnim bilježnicima u ZN nije bilo obligatorno, već je ovisilo o *odluci i procjeni predsjednika pojedinog općinskog suda* hoće li sve ili određeni broj ostavinskih predmeta povjeriti javnim bilježnicima. Priličan broj predsjednika sudova nije ostavinske postupke ZN uopće povjeravao javnim bilježnicima, niti se činilo da će to početi činiti. Stoga je ubrzo povjeravanje ostavinskih postupaka javnim bilježnicima postalo *obligatorno*, budući da je problematični član 240 ZN brisan.¹⁴

Uskoro su uočeni znatni pozitivni učinci, što veoma dobro ilustriraju podaci s područja nadležnosti Općinskog suda u Varaždinu.¹⁵ Tadašnji predsjednik suda Damir Kontrec¹⁶ je odmah po stupanju ZN na snagu donio odluku o povjeravanju svih ostavinskih predmeta javnim bilježnicima, određujući rok od 30 dana za provođenje postupka. Rok se produljuje samo iz opravdanih razloga (najčešće je to nedostupnost nasljednika ili manjkavi podaci o ostavinskoj imovini). Svaki je ostavinski predmet, nakon što je vraćen Sudu, bio statistički obrađen po više parametara (trajanje postupka, uloženi prigovori, upućivanje na parnicu, broj nasljednika, broj održanih ročišta, visina naplaćenih troškova itd).

U prvih petnaest mjeseci primjene ZN je sedam javnih bilježnika s područja Općinskog suda u Varaždinu riješilo 1297 predmeta.¹⁷ Preračunato prema mjerilima za rad sudaca Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske time je u ovom Sudu „dobiveno“ 2,9 sudaca, što je „oslobodilo“ 40% više sudaca nego ranije za parnične predmete. Samo 16 predmeta (1,22%) je vraćeno Sudu radi upućivanja stranaka na parnicu, jer je među strankama došlo do spora o pravnoj valjanosti oporuke ili o sastavu ostavinske imovine. Samo jedan od njih je upućen na Županijski sud, iz čega se vidi da je došlo i do rasterećenja Županijskog suda. Postupak je prosječno trajao 34,39

¹⁴ Čl. 240 ZN, *Nar. nov.* 48/03: Ovlašćuje se predsjednik općinskog suda, da nakon ocjene stanja u svom sudu (primjerice broja sudaca, savjetnika i pripravnika, broja i duljine trajanja zaostalih predmeta i slično) može sve ili određeni broj ostavinskih predmeta povjeriti na rad javnim bilježnicima sa sjedištem kancelarija u sjedištu konkretnog suda.

¹⁵ Vidi: www.hjk.hr/LinkClick.aspx?fileticket=VbkWCM4Sdbc%3D&tabid (očitanje 07. 09. 2013).

D. Kontrec, Predstavlja li prenošenje nadležnosti za vođenje ostavinskih postupaka javnim bilježnicima stvarno rasterećenje općinskih sudova, *Novi Informator*, Zagreb 2005, br. 5324.

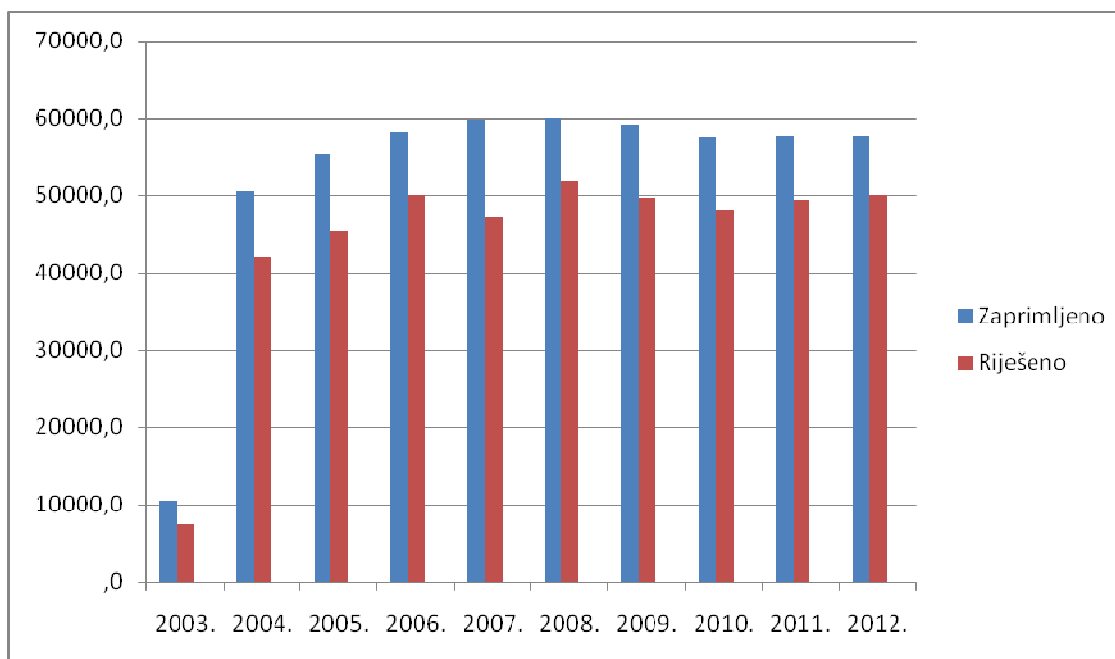
¹⁶ Sada sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

¹⁷ U to vrijeme je Općinski sud u Varaždinu obuhvaćao područje grada Varaždina i 10 okolnih općina s cca 60.000 stanovnika, a danas taj Sud ima područje nadležnosti cijele Varaždinske županije s cca 180.000 stanovnika, budući da su Sudovi u Novom Marofu, Ivancu i Ludbregu ukinuti.

dana (58,67% kraće od 30 dana, 30,53 % kraće od 60 dana). Kroz javnobilježničke urede je u tim predmetima „prošlo“ 3683 nasljednika. Prosječni naplaćeni trošak je iznosio 694,29 kn.

Statistički podaci glede zaprimljenih i riješenih povjerenih ostavinskih predmeta kod svih javnih bilježnika u Republici Hrvatskoj su sljedeći:¹⁸

<i>Godina</i>	<i>Zaprimljeno</i>	<i>Riješeno</i>
2003.	10.489	7.420
2004.	50.538	42.162
2005.	55.364	45.279
2006.	58.233	50.003
2007.	59.787	47.262
2008.	60.062	51.976
2009.	59.220	49.699
2010.	57.417	48.140
2011.	57.627	49.397
2012.	57.655	49.938

Broj povjerenih ostavinskih predmeta u tisućama

¹⁸ Izvor statističkih podataka: Stručna služba HJK.

Osim povjeravanjem provođenja ostavinskih postupaka javnim bilježnicima, sudovi su kroz ZN rasterećeni i time što je *javnobilježnička oporuka* uvrštena u krug javnih oporuka i u praksi je u najvećem broju slučajeva zamijenila sudsku oporuku. Javnobilježnička oporuka također zadovoljava propisane uvjete za međunarodnu oporuku.¹⁹ Oporučitelj može svoju oporuku čuvati sam ili je povjeriti na čuvanje kojoj drugoj fizičkoj ili pravnoj osobi. Čuvanje u sudu je ostalo uobičajeno i za javnobilježničke oporuke. Nakon smrti oporučitelja, sud zajedno s povjerenim predmetom, javnom bilježniku dostavlja i oporuku.

Daljnje rasterećenje sudova ostvareno je u ZN i propisivanjem mogućnosti da *ugovor o ustupu i raspodjeli imovine i ugovor o odricanju od nasljedstva*, osim u formi isprave ovjerene od strane suca, bude sastavljen u obliku javnobilježničkog akta, ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku. Stranke se za te ugovore najčešće obraćaju javnom bilježniku da ih sastavi ili solemnizira te je sudu ostao manji broj predmeta.

Ugovori o doživotnom i dosmrtnom održavanju, ranije normirani u ZN, od 2005. godine su materija Zakona o obveznim odnosima (ZOO)²⁰ i valjani su ako sastavljeni u pisanom obliku i ovjereni od suda ili solemnizirani od javnog bilježnika odnosno sastavljeni u vidu javnobilježničkog akta. Najveći broj takvih ugovora zaključuje se u vidu javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave.

ZN je uveo u hrvatski pravni sustav i novi javni registar - Hrvatski upisnik oporuka (HUO), ali tim registrom nije opterećen niti sud niti upravna tijela. HUO u elektroničkom obliku vodi HJK, a javni bilježnici s HUO komuniciraju isključivo e-putem.

3. Javni bilježnik kao dio sustava sudskog registra

Sudski registar je prva javna knjiga u Republici Hrvatskoj koja se vodi isključivo u e-obliku. U registar se upisuju podaci za trgovačka društva, ustanove, zadruge i trgovce pojedince. Njegova uspostava 1995. godine je koincidirala s početkom rada javnih bilježnika. Sukladno ZTD i ZSR upisi se temelje, u najvećem broju, na javnobilježničkim ispravama ili privatnim ispravama solemniziranim kod javnih bilježnika, a svaka prijava je ovjerena odnosno sastavljena i ovjerena od strane javnog bilježnika. Ažurnost sudskog registra je, uz veliko zalaganje registarskih sudaca, dobrim dijelom postignuta i time što javni bilježnici vrše prethodnu kontrolu isprava, odnosno načina na koji su donesene relevantne odluke i utvrđene činjenice o kojima se podaci upisuju u registar.

Napredni elektronički potpis javnog bilježnika je 2007. godine po prvi puta u hrvatskom pravnom sustavu zamijenio potpis i pečat „na papiru“.²¹ Tako je javni bilježnik potpisao e-prijavu i skenirane priloge uz tu prijavu te ih dostavio putem Interneta u računalni sustav

¹⁹ Javnu oporuku sastavljaju u Republici Hrvatskoj sudac općinskog suda, sudski savjetnik u općinskom sudu ili javni bilježnik, a u inozemstvu konzularni odnosno diplomatsko-konzularni predstavnik Republike Hrvatske (ovlaštena osoba). Na zahtjev oporučitelja ovlaštene osobe mogu svakoj pisanoj oporuci dati oblik međunarodne oporuke.

²⁰ Zakon o obveznim odnosima, *Nar. nov.* 35/05, 41/08 i 125/11 – Zakon o rokovima ispunjenja novčanih obveza.

²¹ Čl. 39 st. 1 ZSR Prijava za upis:

Prijava za upis podnosi se sudu u obliku javno ovjerene isprave ili elektroničkim putem od javnog bilježnika (elektronička prijava). Elektronička prijava potpisana naprednim elektroničkim potpisom javnog bilježnika *smatra se javno ovjerenom ispravom*.

sudskog registra, predlažući upis osnivanja društva s ograničenom odgovornošću. E-prijava iz bilježničkog ureda podnesena je Sudu kroz informatičku infrastruktura FINA-e, odnosno sustav HITRO.HR.²²

Napredni elektronički potpis hrvatski javni bilježnici imaju još od 2005. godine.²³ Bilo je zamišljeno da se on primjenjuje u projektu e-zemljišne knjige, no e-sudski registar je pretekao svoju „stariju sestru“ zemljišnu knjigu, u kojoj značajan normativni pomak nastupa tek polovinom 2013. godine. U vrijeme pisanja ovog rada očekujemo podzakonske akte koji nedostaju za oživotovorenje projekta e-komunikacije sa zemljišnom knjigom.²⁴ Aplikacija Ministarstva pravosuđa *e-izvadak* služi sada za uvid u eksperimentalnu Središnju bazu podataka zemljišnoknjižnih odjela općinskih sudova u Republici Hrvatskoj i ima samo informativnu i korektivnu ulogu, mada je najveći broj podataka u njoj upisanih i verificiran od strane zemljišnoknjižnih sudskih odjela.²⁵ Na ovlaštenje e-potpisa koji je, dakle, izvorno bio izdan za zemljišnu knjigu, javnom bilježniku, je 2007. godine nadograđeno „ovlaštenje za potpis prijave i priloga za upis u sudski registar“. Taj koncept „jednog e-potpisa“ za sva ovlaštenja jednog javnog bilježnika je racionalan i siguran u primjeni.

Ni računalna aplikacija sudskog registra ne daje još mogućnost e-prijave za sve vrste upisa. E-putem se mogu prijaviti za sada samo osnivanje d.o.o. (*društva s ograničenom odgovornošću*) ako se temeljni kapital uplaćuje u novcu i - j.d.o.o. (*jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću*), kao i za rezervaciju tvrtke.

Isključivo javni bilježnici, i to svi, mogu podnositi e-prijave svim Trgovačkim sudovima, bez obzira gdje im je sjedište. To je posebno pogodno za stranke i javne bilježnike kada se sjedište javnog bilježnika nalazi izvan sjedišta trgovačkog suda. Oni prijave podnose e-putem, a papirnati oblik prijave i priloga predaju sudu u propisanom roku poštom. E - prijava u velikoj mjeri olakšava rad registarskog suda. Prijava je strukturirana te podaci iz prijave u registru generiraju i rješenje o upisu, bez potrebe da se podaci iz prijave prepisuju „ručno“. Skenirani prilozi ulaze u digitalnu zbirku isprava i vidljivi su i putem Interneta u javnom pristupu (što još nije moguće za prijave podnesene na papiru).

Usprkos svim dokazanim prednostima je podnošenje prijave e-putem još uvijek fakultativno. Stoga od suda do suda postoji velika razlika glede omjera e-prijava i papirnatih prijava u predmetima osnivanja.²⁶

SUD	GODINA	BROJ E-PRIJAVA
Trgovački sud u Bjelovaru	2009	61
Trgovački sud u Bjelovaru	2010	51
Trgovački sud u Bjelovaru	2011	13

²² Vidi: <http://www.hitro.hr/Default.aspx?sec=22> (očitanje 07. 09. 2013).

²³ Zakon o elektroničkom potpisu, *Nar. nov.* 10/02 i 80/08.

²⁴ Zakon o zemljišnim knjigama, *Nar. nov.* 91/96, 68/98 - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, 137/99 - Odluka USRH, 114/01, 100/04, 107/07, 52/08, 126/10 - OUSRH, 55/13 i 60/13.

²⁵ Vidi: <http://e-izvadak.pravosudje.hr/home.htm>.

²⁶ Podaci Visokog trgovačkog suda, pojedini sudovi su racionalizacijom mreže sudova prestali postojati.

Trgovački sud u Bjelovaru	2012	17
Trgovački sud u Bjelovaru	2013	38
	UKUPNO:	180
Trgovački sud u Dubrovniku	2009	89
Trgovački sud u Dubrovniku	2010	87
	UKUPNO:	176
Trgovački sud u Karlovcu	2009	41
Trgovački sud u Karlovcu	2010	56
	UKUPNO:	97
Trgovački sud u Osijeku	2008	23
Trgovački sud u Osijeku	2009	185
Trgovački sud u Osijeku	2010	137
Trgovački sud u Osijeku	2011	89
Trgovački sud u Osijeku	2012	140
Trgovački sud u Osijeku	2013	297
	UKUPNO:	871
Trgovački sud u Osijeku - stalna služba u Slavonskom Brodu	2011	13
Trgovački sud u Osijeku - stalna služba u Slavonskom Brodu	2012	6
Trgovački sud u Osijeku - stalna služba u Slavonskom Brodu	2013	20
	UKUPNO:	39
Trgovački sud u Pazinu	2009	248
Trgovački sud u Pazinu	2010	342
	UKUPNO:	590
Trgovački sud u Rijeci	2009	72
Trgovački sud u Rijeci	2010	187
Trgovački sud u Rijeci	2011	50
Trgovački sud u Rijeci	2012	176
Trgovački sud u Rijeci	2013	618
	UKUPNO:	1103
Trgovački sud u Rijeci - stalna služba u Pazinu	2011	287
Trgovački sud u Rijeci - stalna služba u Pazinu	2012	416

Trgovački sud u Rijeci - stalna služba u Pazinu	2013	538
	UKUPNO:	1241
Trgovački sud u Sisku	2009	7
Trgovački sud u Sisku	2010	19
	UKUPNO:	26
Trgovački sud u Slavonskom Brodu	2009	14
Trgovački sud u Slavonskom Brodu	2010	13
	UKUPNO:	27
Trgovački sud u Splitu	2008	6
Trgovački sud u Splitu	2009	415
Trgovački sud u Splitu	2010	393
Trgovački sud u Splitu	2011	266
Trgovački sud u Splitu	2012	422
Trgovački sud u Splitu	2013	705
	UKUPNO:	2207
Trgovački sud u Splitu - stalna služba u Dubrovniku	2011	49
Trgovački sud u Splitu - stalna služba u Dubrovniku	2012	37
Trgovački sud u Splitu - stalna služba u Dubrovniku	2013	32
	UKUPNO:	118
Trgovački sud u Šibeniku	2009	3
Trgovački sud u Šibeniku	2010	4
	UKUPNO:	7
Trgovački sud u Varaždinu	2007	43
Trgovački sud u Varaždinu	2008	415
Trgovački sud u Varaždinu	2009	333
Trgovački sud u Varaždinu	2010	286
Trgovački sud u Varaždinu	2011	274
Trgovački sud u Varaždinu	2012	513
Trgovački sud u Varaždinu	2013	683
	UKUPNO:	2547
Trgovački sud u Zadru	2008	8

Trgovački sud u Zadru	2009	161
Trgovački sud u Zadru	2010	175
Trgovački sud u Zadru	2011	194
Trgovački sud u Zadru	2012	288
Trgovački sud u Zadru	2013	299
	UKUPNO:	1125
Trgovački sud u Zadru - stalna služba u Šibeniku	2011	3
Trgovački sud u Zadru - stalna služba u Šibeniku	2012	7
Trgovački sud u Zadru - stalna služba u Šibeniku	2013	10
	UKUPNO:	20
Trgovački sud u Zagrebu	2009	173
Trgovački sud u Zagrebu	2010	821
Trgovački sud u Zagrebu	2011	346
Trgovački sud u Zagrebu	2012	303
Trgovački sud u Zagrebu	2013	996
	UKUPNO:	2639
Trgovački sud u Zagrebu - stalna služba u Karlovcu	2011	21
Trgovački sud u Zagrebu - stalna služba u Karlovcu	2012	22
Trgovački sud u Zagrebu - stalna služba u Karlovcu	2013	5
	UKUPNO:	48
Trgovački sud u Zagrebu - stalna služba u Sisku	2011	22
Trgovački sud u Zagrebu - stalna služba u Sisku	2012	49
Trgovački sud u Zagrebu - stalna služba u Sisku	2013	86
	UKUPNO:	157

Sudove bi se moglo još više rasteretiti kada bi e-prijave bile obvezatne za sve vrste upisa. Naime, sudac kod e-prijave ostvaruje svoju sudačku dužnost formalnom i sadržajnom kontrolom priloga uz prijavu i predloženih podataka, nakon čega elektroničkim potpisom odobrava upis. Ako upis nije dopušten zbog nedostatka u prijavi ili priložima, sud donosi zaključak i postupak se

nastavlja kao po prijavi ponesenoj na papiru. Trgovački sud po urednoj i potpunoj prijavi postupa odmah i donosi rješenje o upisu u roku od 24 sata od trenutka zaprimanja prijave. Rješenje u upisu (s prilogom i potvrdom o OIB novog subjekta) sud dostavlja javnom bilježniku koji je podnio prijavu, ako je prijavi bila za to priložena predlagateljeva punomoć.

Komunikacija suda i javnog bilježnika sigurnim e-putem je od iznimne važnosti za pravnu sigurnost i učinkovitost postupka i kod javnog bilježnika i kod suda. Tehnološki napredak nosi sve širu primjenu e-potpisa i e-isprava, no uz taj napredak treba zadržati i sve kvalitete koje mora osigurati javnobilježnička služba – nepristrano pravno savjetovanje stranaka, pravnu sigurnost i učinkovitost pravosuđa. Na području registarskog i statusnog trgovačkog prava je to doista, u opisanom razmjeru, i postignuto. Treba naglasiti da se sudjelovanjem Visokog trgovačkog suda koji vodi registar, sudaca Trgovačkih sudova i javnih bilježnika u izradi propisa i aplikacije, uz značajan doprinos dužnosnika Ministarstva pravosuđa, istovremeno, uz ubrzanje postupanja, ujednačava javnobilježnička i sudska praksa.

Sudove je rasteretilo i to što javni bilježnici mogu izdati u svojim uredima izvatke iz sudskog registra za sve upisane subjekte i to sa snagom javne isprave. Ovo i samim bilježnicima olakšava i ubrzava rad i povećava pravnu sigurnost općenito, jer se provjera podataka za subjekt i, naročito, provjera ovlasti za zastupanje može izvršiti neposredno prije poduzimanja službene radnje javnog bilježnika.

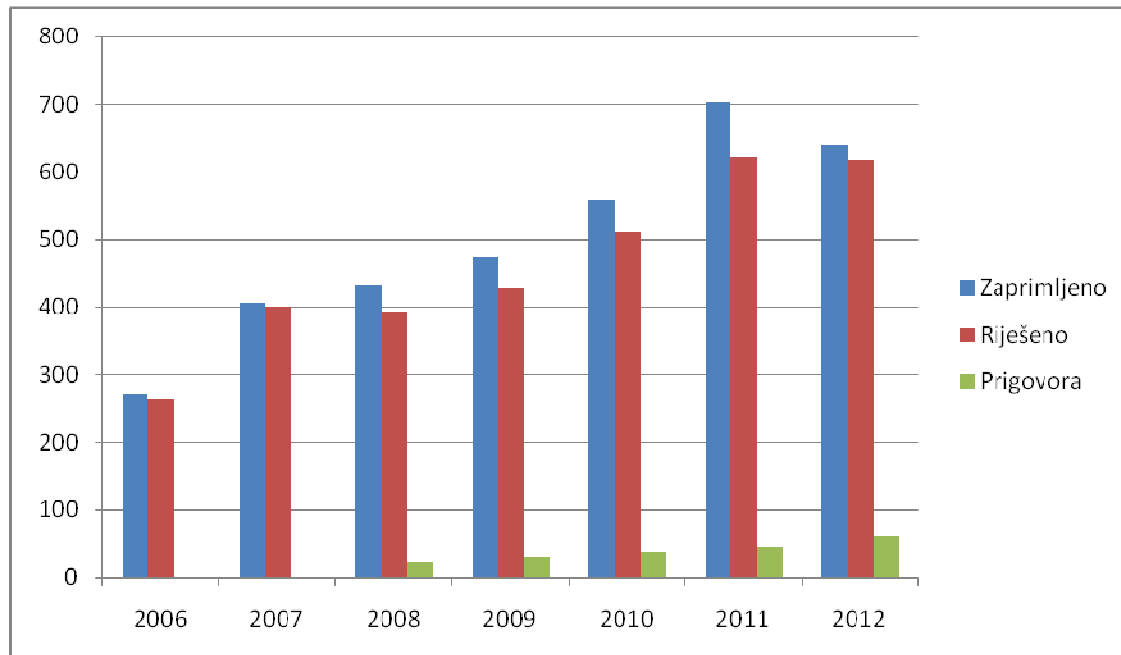
4. Javnobilježničko određivanje i provedba ovrhe

Javni bilježnici u ovrsi i dobrovoljnom osiguranju tražbina provode sljedeće postupke:

1. postupak dobrovoljnog osiguranja tražbina zasnivanjem založnog prava na pokretninama
2. postupak dobrovoljnog osiguranja tražbina prijenosom vlasništva u svrhu osiguranja i prodaje u slučaju prisilne naplate temeljem tih osiguranja (*tzv. fiducijarno osiguranje*)
3. postupak provođenja dražbe povjerene od strane suda
4. postupak određivanja ovrhe donošenjem rješenja o ovrsi temeljem vjerodostojne isprave.

Iako sve pobrojene nadležnosti, izravno i neizravno, rasterećuju sudove, posebnu pažnju zaslužuje veliki broj predmeta javnobilježničkog određivanja ovrhe temeljem vjerodostojne isprave (Ovrv):

Godina	Zaprimljeno	Riješeno	Prigovora
2006.	271.205	262.829	nepoznato
2007.	404.891	399.553	nepoznato
2008.	431.129	393.065	22.018
2009.	474.315	428.076	30.261
2010.	558.124	510.853	37.148
2011.	701.786	620.618	45.310
2012.	639.476	617.935	60.759

Broj Ovrv. predmeta u tisućama

Ovrv. rješenje je „dvokomponentno“ i sadrži: *platni nalog* (nalog ovršeniku da namiri tražbinu zajedno s odmjerenim troškovima) i *uvjetno rješenje o određivanju ovrhe*: (a) općenito na imovini ovršenika, bez navođenja sredstva i predmeta ovrhe ili (b) na jednom ili više predmeta ovrhe. Zakonodavac očito favorizira ovrhu temeljem vjerodostojne isprave, jer joj je Zakonom o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku (NN 57/11) dao apsolutnu prednost pred platnim nalogom (mandatnom tužbom).²⁷

Posebni značaj ovom pravnom institutu daje činjenica da se godišnje donese veliki broj rješenja, od kojih više od 90% postane pravomoćno i ovršno bez ulaganja pravnog lijeka. Nemamo za sada egzaktno podatke koliko ovršenika plati po primitku rješenja, odnosno „poslušna“ platni nalog, ali sudeći po broju predmeta u kojima se nikada ne zatraži potvrda ovršnosti i/ili se povuče prijedlog za ovrhu, velik ih je broj.

Time ovrv. rješenje dobija posebnu dimenziju za cijelo društvo, ali i značajan učinak na javnobilježničku profesiju kojoj je dano u zadaću da ovu delikatnu funkciju obavi nepristrano i učinkovito, uvažavajući sva načela ovršnog i građanskog procesnog prava u RH uz zahtjeve koje postavlja EU pravo i Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Vjerodostojna isprava je prema OZ12: (a) račun (računom se smatra i obračun kamata), (b) mjenica i ček s protestom i povratnim računima kad je to potrebno za zasnivanje tražbine, (c) javna isprava, (d) izvadak iz poslovnih knjiga, (e) po zakonu ovjerovljena privatna isprava (f)

²⁷ Čl. 45 - U čl. 446 st. 2 ZPP mijenja se i glasi: „U tužbi kojom se predlaže izdavanje platnog naloga tužitelj treba posebno navesti razloge zbog kojih predlaže njegovo izdavanje umjesto da predlaže određivanje ovrhe na temelju vjerodostojne isprave. Ako sud ocijeni da razlozi koje je tužitelj naveo ne opravdavaju njegov pravni interes za podnošenje tužbe za izdavanje platnog naloga, odbacit će tužbu kao nedopuštenu.“

isprava koja se po posebnim propisima smatra javnom ispravom. Vjerodostojna isprava je podobna za ovrhu ako su u njoj naznačeni: (a) vjerovnik, (b) dužnik (c) novčana obveza (predmet, vrsta, opseg i vrijeme ispunjenja).

Iako je određivanje ovrhe na temelju vjerodostojne isprave kod hrvatskih javnih bilježnika relativno novi institut, unesen u Ovršni zakon iz 1996. godine Novelom iz 2005. godine, „Životopis“ mu je buran i poučan. Kasnije novela istog Ovršnog zakona te potpuno „novi“ Ovršni zakoni doneseni 2010 i 2012 (OZ96; OZ10; OZ12) pokazuju da je tematika ovrhe stalno u fokusu interesa i da se uporno pokušavaju iznaći sve bolja rješenja.

Nedvojbeno je da je donošenje rješenja o ovrsi temeljem vjerodostojne isprave od strane javnih bilježnika znatno rasteretilo sudove; budući da se sudovima prosljeđuje samo predmete u kojima prijedlozi nisu dopušteni ili osnovani odnosno ako je na rješenje uložen pravni lijek. No, ima još mnogo mjesta poboljšanju sustava.

Slična nadležnost javnih bilježnika postoji u Mađarskoj²⁸ i Makedoniji. I ta dva modela valja pažljivo razmotriti. U *Makedoniji*²⁹ javni bilježnik donosi platni nalog, a određivanje ovrhe je prepušteno u nadležnost javnim ovršiteljima.³⁰ U *Mađarskoj* ovrhovoditelj podnosi prijedlog javnom bilježniku e-putem, preko računalnog sustava kojeg vodi Mađarska javnobilježnička komora. Prijedlogu se ne prilaže vjerodostojna isprava; nju je ovrhovoditelj dužan predočiti tek sudu, dođe li do parnice. Prijedlozi se raspodjeljuju jednakomjerno na sve javne bilježnike u cijeloj državi. Time je onemogućeno *zagušenje* pojedinih ureda prevelikim brojem predmeta, postignuta je visoka ažurnost postupka, stalna kontrola i uvid u stanje predmeta. Strankama u postupku je dana dodatna *garancija nepristranosti* javnog bilježnika, budući da ovrhovoditelj ne može birati kome će se prijedlog podnijeti.

HJK je više puta predlagala Ministarstvu pravosuđa da se sličan sustav uvede u Ovršni zakon. Naime, kod dobivanja nadležnosti 2006. godine bila je propisana mogućnost da ovrhovoditelj sam izabere javnog bilježnika kojem će podnijeti prijedlog, bez obzira na prebivalište ili sjedište ovršenika. To je dovelo do gomilanja predmeta kod manjeg broja javnih bilježnika, pogotovo u velikim gradovima, što je nužno usporilo postupak. Postupanje je bilo otežano i nelogično (pogotovo glede dostave spisa sudovima u slučaju prigovora te dostava rješenja putem oglasne ploče sudova), jer je to bila jedina iznimka od pravila parničnog postupka o mjesnoj nadležnosti.

Ovršnim zakonom iz 2010. godine i Ovršnim zakonom iz 2012. godine je propisana mjesna nadležnost javnih bilježnika prema županiji u kojoj javni bilježnik ima sjedište, a ovršenih prebivalište ili sjedište. I ovo rješenje još uvijek odstupa od pravila o mjesnoj nadležnosti u parničnom postupku (koja se temelji na području nadležnosti *općinskog* suda), ali je ipak dovelo do određene disperzije predmeta. U onim županijama u kojima još uvijek postoji više općinskih sudova, moguće je (iako nije jasno zašto bi on to činio) da ovrhovoditelj podnese prijedlog javnom bilježniku koji nema sjedište na području općinskog suda koji je nadležan za ovršenika. U tom slučaju isti javni bilježnik ne smije (s obzirom na ZJB) vršiti dostavu na adresi ovršenika i u pravilu je udaljeniji od općinskog suda kojem prosljeđuje predmet ili dostavlja rješenje radi isticanja na oglasnoj ploči.

²⁸ Act L of 2009 on the Order for Payment Procedure, izvor: <http://www.mokk.hu/index.php?menuid=96>.

²⁹ Ovršni zakon RM, Sl. vj. 35/2005, 50/2006, 129/2006 i 8/2008.

³⁰ V. Babunsky, sudac Vrhovnog suda Makedonije, Pouke iz regije: Reforma ovršnog prava u Makedoniji, izlaganje na Okruglom stolu ovršnog prava u RH, Zagreb, 11. 11. 2009.

Nagrada javnih bilježnika u ovrsi propisana je Pravilnikom kojeg je donio Ministar pravosuđa. Na nagradu se plaća i porez na dodanu vrijednost po stopi od 25%, a javnobilježnička pristojba se ne plaća. Nagrada ovisi o vrijednosti tražbine, a propisana je u rasponu od najmanje 60,00 kn do najviše 5.000,00 kn po predmetu, uvećano za porez na dodanu vrijednost 25% i troškove.

Temeljem pravomoćnog i ovršnog Ovrv. rješenja ovrhovoditelj može izabrati *izvansudsku* ili *sudsku* provedbu ovrhe. Izvan suda ovrha se provodi na sredstvima koja ovršenik ima na računu u banci³¹ ili na stalnom primanju (plaći/mirovini) ovršenika. Na ostalim predmetima ovrhe provedba ovrhe je ostala na sudu.

Uz gora navedene statističke podatke o broju predmeta, valja spomenuti da, prema navodima iz medija i FINA-e, u ljeto 2013. godine u Republici Hrvatskoj postoji oko 270.000 „zaštićenih računa“³², koje su fizičke osobe otvorile sukladno odredbama Ovršnog zakona (podjednako normirano u OZ12 kao i u OZ10) kako bi na te račune primale dio plaće i mirovine odnosno druga primanja izuzeta od ovrhe (dječji doplatok, roditeljske naknade, stipendije...). Velik dio od tih postupaka provedbe ovrhe zasniva se upravo na Ovrv. rješenjima javnih bilježnika i to daje ovim službenim radnjama posebnu težinu i zahtijeva od strane javnih bilježnika posebnu pažnju u radu. Upravo na ovom pravnom području država i svi pojedinci koji propise primjenjuju trebaju pokazati umijeće postizavanja ravnoteže između učinkovitog ostvarivanja legitimnih tražbina vjerovnika i zaštite ustavnih prava; kako ovrhovoditelja tako ovršenika, ali i trećih, počesto zavisnih, osoba.

Ovrhovoditelj može predložiti da se ovrha odredi na jednom ili više predmeta ovrhe. Učini li to, ovrhovoditelj je dužan navesti i potrebne ovršne radnje koje se vežu uz određeni predmet.

No, ovrhovoditelj može u prijedlogu za ovrhu predložiti i da se ovrha radi naplate određene tražbine općenito odredi na imovini ovršenika, bez navođenja sredstva i predmeta ovrhe. Ova je varijanta, koja je zaživjela već u OZ96 (i bila predviđena kao jedina mogućnost u OZ10),

³¹ Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, *Nar. nov.* 91/10 i 112/12.

³² Čl. 212 OZ12: *Posebne odredbe o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima koja su izuzeta od ovrhe ili na kojima je ovrha ograničena*

(1) U slučaju iz članka 204 stavka 1 ovoga Zakona, ako se ovršeniku uplaćuju primanja i naknade iz članka 172 ili iznosi koji su izuzeti od ovrhe iz članka 173 ovoga Zakona, ovršenik je o tome dužan obavijestiti Agenciju.

(2) Po primitku obavijesti iz stavka 1 ovoga članka, Agencija je bez odgode dužna uplatiteljima iz obavijesti dostaviti podatke iz te obavijesti i podatak o vrsti tražbine za koju je ovrha određena, radi uskrate uplata iz stavka 1 ovoga članka. Uplatitelji su dužni odmah uskratiti uplatu primanja i naknada iz članka 172 ili iznosa koji su izuzeti od ovrhe iz članka 173 ovoga Zakona.

(3) Ako se primanja i naknade iz članka 172 ili iznosi koji su izuzeti od ovrhe iz članka 173 ovoga Zakona uplaćuju ovršeniku putem banke, banka je dužna po nalogu Agencije ovršeniku otvoriti poseban račun. O otvaranju posebnog računa banka je bez odgode dužna obavijestiti Agenciju, a Agencija uplatitelje iz stavka 2. ovoga članka koji su dužni izvršiti uplatu na poseban račun. Banka ne naplaćuje naknadu za otvaranje, vođenje i zatvaranje posebnog računa.

(4) Uplatitelj primanja i naknada iz članka 172 ovoga Zakona ili iznosa koji su izuzeti od ovrhe iz članka 173 ovoga Zakona, odnosno banka, dužni su na zahtjev suda dostaviti podatke o uplatama, odnosno podatke o uplatama i stanju na posebnom računu iz stavka 3 ovoga članka.

(5) Osoba kojoj se preko računa uplaćuju primanja i naknade iz članaka 172 i 173 ovoga Zakona može, ako su prema odredbama članaka 204, 205, 208 i 209 ovoga Zakona zaplijenjena sredstva na njezinim računima preko kojih prima uplatu takvih primanja i naknada, zatražiti od Agencije da naloži banci prijenos sredstava izuzetih od ovrhe na poseban račun uz potvrdu uplatitelja o iznosu sredstava koja su izuzeta od ovrhe prema članku 173 ovoga Zakona.

pokazala svoje prednosti. Ovrhovoditelj ne gubi vrijeme na „detekciju“ predmeta ovrhe i sam određuje sredstvo i predmet ovrhe tek kada započinje s izvansudskom ili sudskom provedbom ovrhe. Izbjegavaju se moguće pogreške u pisanju prijedloga/rješenja i nije potrebno, ovisno o predmetu ovrhe, navoditi propisane ovršne radnje.

Javni bilježnik mora postupiti po prijedlogu u roku od trideset dana. Rok se računa od dana zaprimanja prijedloga odnosno podmirenja predujma troškova. U danom roku javni bilježnik mora donijeti rješenje i otpremiti ga strankama ili spis proslijediti sudu. Istina je da u OZ12 nije izrijekom propisano da se rješenje mora i otpremiti u istom roku (kao što je propisivao OZ10 za osmodnevni rok), ali to je propisano supsidijarnom primjenom čl. 337 ZPP (presuda se mora izraditi i otpremiti u roku od trideset dana od donošenja). Osim toga, odlaganje otpreme donesenog rješenja nema nikakav opravdani razlog i znatno ugrožava interese obje strane u postupku. Produljuje se trajanje postupka, čime ovrhovoditelj kasnije postiže namirenje, može doći u gori položaj glede raspoloživih predmeta ovrhe, a ovršeniku teče zatezna kamata na glavnica i troškove (možda i na dospjele kamate), bez da uopće zna da je postupak u tijeku. Ne bi trebalo u ovršnom postupku temeljem vjerodostojne isprave spominjati pravo na suđenje u razumnom roku; jer su ubrzanje postupka i rasterećenje sudova *ratio* prenošenja ove nadležnosti sa sudova na javne bilježnike. I za sudove je propisan rok to šezdeset dana za donošenje odluke u predmetima koje im proslijedi javni bilježnik, računajući od dana kada zaprime spis.

Poseban problem predstavlja dostava rješenja o ovrsi, budući da je u OZ12 propisan postupak dostave koji odstupa od odredbi ZPP, no postoji mogućnost da javni bilježnik nakon dvije neuspjele dostave putem davatelja poštanskih usluga sam dostavi rješenje koje je donio sukladno odredbama ZJB ili da nastavi s postupanjem po odredbama ZPP i dostavu obavi i za fizičku osobu isticanjem rješenja na oglasnoj ploči suda (tek po provjeri podataka o prebivalištu kod Ministarstva unutarnjih poslova – Policijske uprave).

U OZ12 je napokon propisana obustava postupka rješenjem javnog bilježnika i to: (a) ako nakon donošenja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ovrhovoditelj u cijelosti povuče prijedlog za ovrhu, (b) ako nakon donošenja rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave ovrhovoditelj djelomično povuče prijedlog za ovrhu (c) ako javni bilježnik tijekom postupka utvrdi da je ovršenik umro prije pokretanja postupka (d) ako javni bilježnik tijekom postupka utvrdi da je ovršenik koji je pravna osoba prestao postojati.

Protiv rješenja o obustavi postupka stranke mogu podnijeti žalbu. Na to će javni bilježnik proslijediti spis nadležnom sudu radi provedbe postupka u povodu žalbe. Spis proslijeđen sudu po okončanju postupka, ostaje kod suda. Potvrdu o pravomoćnosti i ovršnosti javni će bilježnik, na zahtjev ovrhovoditelja, staviti na otpравak rješenja o ovrsi koje je donio, ali tek ako u roku od osam dana od isteka roka za prigovor ne primi prigovor. Osmodnevnim rokom se otklanja opasnost da se potvrdi pravomoćnost i ovršnost dok prigovor poštom putuje k javnom bilježniku.

Prema ovlaštenju iz čl. 283 st. 2 OZ12 javni bilježnik može staviti na otpравak rješenja o ovrsi potvrdu o njegovoj pravomoćnosti i ovršnosti i kad je prigovor podnesen u roku od osam dana od isteka roka za prigovor, ako ocijeni da prigovor očito nije pravodoban. Koliko je poznato ova se zakonska mogućnost ne koristi, ona šteti pravnoj sigurnosti, pa bi bilo bolje da ni ne postoji. Ako bi potvrdio pravomoćnost i ovršnost i u ovakvom slučaju, javni bilježnik bi opet spis proslijedio sudu.

Budući da je moguća i izvansudska provedba ovrhe, javni bilježnik može ovrhovoditelju izdavati i naknadne otpravke s potvrdom pravomoćnosti i ovršnosti, ali samo na pisani i obrazloženi podnesak ovrhovoditelja. Potvrdu pravomoćnosti i ovršnosti rješenja o ovrsi na temelju vjerodostojne isprave u spisima koji se nalaze kod suda izdaje sud.

Zakonodavac do sada nije riješio problem namirenja troškova nastalih nakon donošenja rješenja o ovrsi u pojedinim ovrh. predmetima. Naime, namiri li se ovrhovoditelj izvansudskom provedbom ovrhe, za troškove provedbe ovrhe (pa i za troškove javnobilježničke potvrde pravomoćnosti i ovršnosti) mora se u zakonskom roku obratiti sudu i time ga opteretiti, umjesto da se nađe jednostavnije rješenje (npr. donošenje dopunskog rješenja od strane javnog bilježnika ili priznavanje javnobilježničkog računa ovršnom ispravom).

OZ12 uređuje i postupak izdavanja potvrde o europskom ovršnom nalogu za nesporne tražbine prema Uredbi (EZ) br. 805/2004. Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. godine kojom se uvodi europski ovršni nalog za nesporne tražbine (Uredba) te postupak određivanja ovrhe na temelju europskoga ovršnog naloga. Pravomoćno i ovršno Ovrh. rješenje jest temelj za izdavanje potvrde o europskom ovršnom nalogu. Niti u OZ12 nije ispravljena greška u prijevodu te se europski ovršni *naslov*, još od novele OZ96 iz 2008. godine, naziva europski ovršni *nalog*. Vjerojatno je to posljedica prevođenja Uredbe s engleskog jezika (*order*). Javni bilježnici su ovlašteni izdati ovršni otpravak domaće europske ovršne isprave o nespornim tražbinama. Potvrde se izdaju bez prethodnoga saslušanja dužnika, ali će javni bilježnik koji je izdao potvrdu dostaviti otpravak potvrde dužniku po službenoj dužnosti. Nađe li, pak, javni bilježnik da nisu ispunjeni uvjeti za izdavanje potvrde zahtjev za izdavanje potvrde s prijepisom odgovarajuće svoje isprave ili spisa proslijedit će uz obrazloženje općinskom sudu na čijem je području njegovo sjedište. Zahtjev za ispravljanje ili ukidanje javnobilježničke potvrde podnosi se javnom bilježniku, a on je dužan proslijediti zahtjev općinskom sudu na području kojega je njegovo sjedište, radi donošenja odluke.

5. Zaključak

Notarijat je u Republici Hrvatskoj tijekom posljednjih 18 godina, postupnim širenjem nadležnosti, rasteretio sudove od dobrovoljnog osiguranja tražbina, ostavinskih postupaka i određivanja ovrhe temeljem vjerodostojne isprave. Sudovi su rasterećeni i indirektno, preventivnopravnom funkcijom javnobilježničkih isprava.

Ostavinski postupci se provode brže nego što je to bio slučaj na sudovima; rijetko se ulažu prigovori na rješenja javnih bilježnika i veoma je malo povrata predmeta sudu zbog upućivanja nasljednika na parnicu.

Dobrovoljno osiguranje tražbina temeljem javnobilježničkih akata, odnosno solemniziranih privatnih isprava zasniva se u veoma kratkom roku i omogućava brzu uknjižbu hipoteka, što je od velikog značaja za gospodarstvo.

Sustav određivanja ovrhe temeljem vjerodostojne isprave bi trebalo unaprijediti primjenom informatičke tehnologije koja bi ubrzala postupanje, ujednačila praksu i ojačala poziciju javnog bilježnika kao nezavisnog suca sui generis, budući da ovrhovoditelj tada ne bi bio slobodan u izboru bilježnika kojem podnosi prijedlog.

Postupanje trgovačkih sudova u registarskim stvarima je olakšano i ubrzano time što se upis temelji, u najvećem broju predmeta, na javnobilježničkim ispravama, a bilježnici sastavom i ovjerom prijava za upis vrše prethodnu kontrolnu ulogu. Na području sudskog registra je započela primjena elektroničkog potpisa javnog bilježnika i elektroničke komunikacije sa sudom.

Razgranata mreža javnih bilježnika je građanima olakšala pristup postupcima koji su stavljeni u javnobilježničku nadležnost.

Summary

Croatian notaries in civil law disburdened courts according the gradual enlargement of their competencies. During past 18 years, since this legal profession was reintroduced in Croatian legal system, notaries get the competency in inheritance procedures and enforcement law, especially in ordering the payment and enforcement based on the credible documents.

Courts are disburdened indirectly too, through preventive legal function of notarial instruments.

Inheritance procedures are accelerated; legal remedies and disputes among heirs are rare.

Ordering the payment and enforcement based on the credible documents should be improved by implementation of IT. That would accelerate and standardize the procedure, and ensure the independent position of the notary who acts here as a judge sui generis.

Notaries are important part of the court's registry system; notarial documents are base for the most of entries and notaries do the primary control of applications. Here started the use of notarial e- signature and advanced e-communication between notary and court.

The widespread net of notaries enables easier access to procedures in their range of competence for the citizens.